

Αθήνα, 25 Σεπτεμβρίου 2014

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

“ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ”

Με αφορμή τον εορτασμό των πενήντα χρόνων από την ίδρυση της **ICAP Group**, ο Όμιλος μας προχώρησε φέτος σε ακόμη μία ξεχωριστή όσο και ενδιαφέρουσα εκδοτική πρωτοβουλία, την επετειακή έκδοση

“ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ”.

Στο πλαίσιο της εν λόγω έκδοσης, μεταξύ άλλων, συγκαταλέγονται οι **1.396** επιχειρήσεις που προσφέρουν διαχρονικά στο επιχειρηματικό γίγνεσθαι **για περισσότερα από πενήντα χρόνια**, τα αποτελέσματα του Ελληνικού Τομέα βάσει της ετήσιας Μελέτης της ICAP «**Η Ελλάδα σε Αριθμούς και όπως σε κάθε επιχειρηματική μας έκδοση, μια εξειδικευμένη Οικονομική Ανάλυση** με

θέμα τις μακροβιότερες ελληνικές επιχειρήσεις η οποία και ακολουθεί...

Την έκδοση μπορείτε να επισκεφτείτε **ηλεκτρονικά** στο

<http://dir.icap.gr/mailimages/e-books/Anniversary/index.html> ή να τη παραλάβετε (δωρεάν) σε **έντυπη μορφή** από τα γραφεία της ICAP Group (Τηλ. 210 – 7200454).

Οικονομική Ανάλυση (1989 -2013)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εξέλιξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε βάθος χρόνου είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, υπό το πρίσμα του εντοπισμού των στοιχείων που χαρακτηρίζουν τη μακροβιότητα των επιχειρήσεων, καθώς και την διαδικασία της εξέλιξης τους διαχρονικά. Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αποτυπώσει και να αναδείξει τις μακροβιότερες ελληνικές εταιρείες, εκείνες δηλαδή που

δραστηριοποιούνται για **περισσότερο από μισό αιώνα**. Τα **50** χρόνια τα επιλέξαμε ως ένα σημαντικό ορόσημο, αλλά και επειδή είναι η περίοδος κατά την οποία δραστηριοποιείται η ICAP GROUP, παρακολουθώντας συστηματικά και την πορεία των επιχειρήσεων της χώρας, εντοπίζοντας πιθανά τα στοιχεία εκείνα που χαρακτήρισαν ή και καθόρισαν τη μακροβιότητά τους.

Πράγματι, ποιες είναι οι μακροβιότερες ελληνικές εταιρείες και πως αυτές αναπτύχθηκαν σε μια μακρά σειρά ετών; Ποια είναι η κλαδική τους κατανομή; Τι δραστηριότητες έχουν στην παρούσα φάση; Υπήρξε σημαντική ανάπτυξη του μεγέθους τους και σε τι έκταση; Ποιοί τομείς οικονομικής δραστηριότητας και ποιες επιχειρήσεις ξεχωρίζουν με βάση το μέγεθος και την κερδοφορία τους;

Σε τέτοιου είδους ερωτήματα επιχειρείται να δοθεί απάντηση με την παρούσα εργασία, για την ολοκλήρωση της οποίας συγκεντρώθηκαν πληροφορίες και οικονομικά στοιχεία από τη βάση δεδομένων της ICAP GROUP με αφετηρία το 1964, έτος που σηματοδοτεί και την έναρξή της. Βάσει αυτών των πληροφοριών, εντοπίζονται **1.396** εταιρείες νομικής μορφής Α.Ε., ΕΠΕ καθώς και υποκαταστήματα αλλοδαπών εταιρειών (με έδρα την Ελλάδα), με έτος ίδρυσης από το 1964 ή και ενωρίτερα, οι οποίες και εξακολουθούν να υπάρχουν μέχρι και το 2014, παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις υπέστησαν. Για τους σκοπούς της έκδοσης, ως εταιρείες που επιβίωσαν όλα αυτά τα έτη θεωρούνται εκείνες που δεν έχουν πτωχεύσει, δεν έχουν διαλυθεί, δεν αδράνησαν, δεν απορροφήθηκαν ή συγχωνεύτηκαν από άλλες εταιρείες.

Όσον αφορά στο επίπεδο της οικονομικής ανάλυσης που ακολουθεί και η οποία στοχεύει να αναδείξει την εξέλιξη αυτών των εταιρειών διαχρονικά, επιχειρήθηκε η αποτύπωση των βασικών χαρακτηριστικών και μεγεθών των εταιρειών που επιβίωσαν μέχρι σήμερα, τόσο για το έτος βάσης όσο και για την τελευταία οικονομική χρήση. Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι, προκειμένου να υπάρχει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη καταγραφή (σε ηλεκτρονική μορφή) ισολογισμών και οικονομικών δεδομένων των επιχειρήσεων που αποτελούν αντικείμενο της έκδοσης, ως έτος βάσης (αφετηρία) της οικονομικής σύγκρισης επιλέχθηκε το έτος **1989**, επομένως η περίοδος σύγκρισης καλύπτει μία πλήρη 25πενταετία (1989-2013). Παράλληλα τέθηκε και ένα ενδιάμεσο ορόσημο, το **2008**, τελευταίο έτος πριν την εκδήλωση της πρωτόγνωρης οικονομικής κρίσης που οδήγησε σε βαθειά και παρατεταμένη ύφεση την εγχώρια οικονομία στο σύνολό της.

Η εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας στη διάρκεια όλων αυτών των ετών ήταν πολυκύμαντη, με μεγάλες εναλλαγές, που οφείλονται τόσο στις εγχώριες πολιτικές και δημοσιονομικές επιλογές που ακολουθήθηκαν, όσο και στις επιδράσεις του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, καθώς και στη διαδικασία ενσωμάτωσης της χώρας στο ενιαίο νομισματικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εν μέσω αυτών των εξελίξεων, η πορεία των εταιρειών εκείνων που κατόρθωσαν να επιβιώσουν τα τελευταία 50 έτη ήταν πολυσύνθετη, η δε επιβίωσή

τους καθορίστηκε από την ικανότητα που ανέπτυξαν προκειμένου να αντιμετωπίσουν, αλλά και να προσαρμοστούν στις ριζικές αλλαγές του ευρύτερου οικονομικού περιβάλλοντος, αντιμετωπίζοντας συχνά ιδιαίτερα αντίξοες συνθήκες, το επιστέγασμα των οποίων ήταν η βαθειά οικονομική κρίση που έπληξε την ελληνική οικονομία από τα τέλη του 2008.

1. Οι Αρχαιότερες Ελληνικές Εταιρείες

Οι **1.396** εταιρείες που κατάφεραν να επιβιώσουν στη διάρκεια της τελευταίας 50ετίας (1964-2014), ως πλήθος εταιρειών αντιπροσωπεύουν ένα ποσοστό της τάξης του **7%** του συνόλου των εταιρειών που ήταν καταγεγραμμένες στην τελευταία έκδοση του Οικονομικού Οδηγού της ICAP GROUP (Greece in Figures – 2014).

Από το σύνολο των μακροβιότερων ελληνικών εταιρειών ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στις αρχαιότερες εξ αυτών. Στην ομάδα των **30 αρχαιότερων** επιχειρήσεων συμμετέχουν τέσσερις δημόσιοι οργανισμοί και πέντε ακόμη επιχειρήσεις του τομέα των (μη χρηματοπιστωτικών) υπηρεσιών, δύο τράπεζες, εννέα βιομηχανικές/μεταποιητικές επιχειρήσεις και δέκα εμπορικές εταιρείες.

Η μακροβιότερη εταιρεία στην Ελλάδα που συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι και σήμερα είναι τα **ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ Α.Ε.**, με αρχικό έτος ίδρυσης το 1828, η οποία από τη δεκαετία του '70 έγινε Ν.Π.Ι.Δ. και από το 1996 λειτουργεί ως ανώνυμη εταιρεία. Αμέσως επόμενη κατά σειράν αρχαιότητας είναι η παλαιότερη ελληνική τράπεζα, η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. (ίδρυση:1841) που αποτέλεσε και την πρώτη τράπεζα του ελληνικού κράτους και πριν την ίδρυση της Τραπέζης Της Ελλάδος ήταν υπεύθυνη και για την έκδοση του νομίσματος. Η άλλη επιχείρηση του τραπεζικού τομέα που συμμετέχει στις 30 μακροβιότερες είναι η ALPHA BANK Α.Ε. (αρχικά ιδρυθείσα ως Τράπεζα Καλαμών), η οποία απορρόφησε τις τραπεζικές δραστηριότητες της εταιρείας Ι.Φ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ (ιδρυθείσα το 1879) και μετονομάστηκε σε Ελληνική Τράπεζα Εμπορικής Πίστεως. Οι προαναφερθείσες τράπεζες έχουν απορροφήσει διαχρονικά πλήθος άλλων εταιρειών, αρκετές εκ των οποίων είχαν μακρόχρονη παρουσία (π.χ. η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος που είχε ιδρυθεί το 1907 και το 2013 απορροφήθηκε από την ALPHA BANK).

Οι παλαιότερες ελληνικές μεταποιητικές επιχειρήσεις που εξακολουθούν να υφίστανται είναι δύο βιομηχανίες ποτών, η εταιρεία Ν. Γ. Καλλικούνης Α.Ε. (προήλθε από συγχώνευση επιχειρήσεων η παλαιότερη των οποίων ιδρύθηκε το 1850) και η εταιρεία Ι. Βαρβαγιάννης ΕΠΕ (προερχόμενη από μετατροπή παλαιάς ατομικής επιχείρησης ιδρυθείσας το 1860). Στην ομάδα της βιομηχανίας ωστόσο, με βάση τον πρόσφατο κύκλο εργασιών ξεχωρίζουν η γνωστή καπνοβιομηχανία ΚΑΡΕΛΙΑ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Α.Ε. (1888), η εταιρεία κατασκευής ηλεκτρικών οικιακών συσκευών BSH ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ Α.Β.Ε. (1865) και τα ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΜΥΝΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Β.Ε.Ε. (προήλθε από συγχώνευση εταιρειών η παλαιότερη των οποίων ήταν η Ελληνικού Πυριτιδοποιείου & Καλυκοποιείου με αρχική ίδρυση το έτος 1874).

Πίνακας 1. Οι 30 Αρχαιότερες Ελληνικές Εταιρείες που Έχουν Επιβιώσει		
Επωνυμία	Έτος Ίδρυσης	Κλάδος
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ (ΕΛΤΑ) Α.Ε.	1828	Ταχυδρομεία
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	1841	Τράπεζες
5Ε Α.Ε.	1846	Τεχνικές - Οικοδομικές
ΚΑΛΛΙΚΟΥΝΗΣ, Ν. Γ., Α.Ε.	1850	Βιομηχανία (Ποτά)
ΚΕΡΑΜΕΙΑ ΑΛΛΑΤΙΝΗ - ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε.	1858	Ακίνητη Περιουσία
ΔΙΡΟ Α.Ε.	1860	Εμπόριο (Χαρτί - Ξύλο - Φελλός)
ΒΑΡΒΑΓΙΑΝΝΗΣ, Ι., Ε.Π.Ε.	1860	Βιομηχανία (Ποτά)
ΓΕΩΡΓΑΝΤΑΣ, Φ., 1864 Α.Ε.Β.Ε.	1864	Εμπόριο (Φάρμακα - Καλλυντικά - Απορρυπαντικά)
BSH ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ Α.Β.Ε.	1865	Βιομηχανία (Ηλεκτρικές Συσκευές - Φωτιστικά)
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ Α.Ε.	1868	Υπηρεσίες Μεταφορών
ΚΡΑΛΛΗΣ, Ν., Α.Β.Ε.Ε.	1870	Εμπόριο (Χημικά - Αέρια - Χρώματα - Εκρηκτικά)
ΣΓΟΥΡΔΑ, Γ. & Α., Α.Ε.	1870	Εμπόριο (Επιτραπέζια - Μαγειρικά - Διακοσμητικά)
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΜΥΝΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Β.Ε.Ε.	1874	Βιομηχανία (Μεταλλικά Προϊόντα & Κατασκευές)
ΡΟΥΜΠΑΝΗΣ, Γ. Ι., Α.Ε.	1875	Ακίνητη Περιουσία
ALPHA BANK Α.Ε.	1879	Τράπεζες
ΚΟΥΦΑΚΗ, ΑΦΟΙ, ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΑΙ ΑΡΓΟΝΑΥΠΛΙΑΣ Α.Β.Ε.	1879	Βιομηχανία (Είδη Διατροφής)
ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ, Ι., & ΥΙΟΣ HOLDING Α.Ε.	1879	Συμμετοχικές Εταιρείες
ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΣ, Ι., Α.Ε.	1880	Εμπόριο (Νήματα - Υφάσματα)
ΜΠΕΝΡΟΥΜΠΗ, Χ., & ΥΙΟΣ Α.Ε.	1880	Εμπόριο (Οικιακές - Επαγγελματικές Συσκευές)
ΧΡΥΣΑΦΙΔΗΣ, Μ. Γ., Α.Ε.	1882	Εμπόριο (Εφόδια Ναυτιλίας & Βιομηχανίας)
REDS Α.Ε.	1882	Ακίνητη Περιουσία
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΒΟΛΟΥ Α.Ε.	1883	Υπηρεσίες Μεταφορών
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε.	1884	Υπηρεσίες Μεταφορών
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ, Δ. Ν., Α.Ε.	1885	Εμπόριο (Είδη Διατροφής)
ΕΣΤΙΑΣ, ΤΗΣ, ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ, Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑ Α.Ε.	1885	Βιομηχανία (Εκδόσεις, Εκτυπώσεις, Γραφικές Τέχνες)
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	1886	Βιομηχανία (Εκδόσεις Εφημερίδων - Περιοδικών)
ΕΒΙΕ Ι. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Α.Ε.	1886	Εμπόριο (Αγροτικά Προϊόντα - Ζωοτροφές)
ΠΡΑΠΟΠΟΥΛΟΙ, ΑΦΟΙ, Α.Ε.	1886	Βιομηχανία (Μηχανήματα)
ΚΑΡΕΛΙΑ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Α.Ε.	1888	Βιομηχανία (Προϊόντα Καπνού)
ΜΕΤΑΞΑ, Σ. & Η. & Α., Α.Β.Ε.	1888	Εμπόριο (Ποτά)

Στην ομάδα των αρχαιότερων εμπορικών επιχειρήσεων που επιβιώνουν μέχρι τώρα, παλαιότερες είναι η ΔΙΠΟ Α.Ε., η οποία ασχολείται με εμπόριο ξυλείας και συνεχίζει επιχειρηματικές δραστηριότητες προϋπαρχουσών νομικών μορφών με έναρξη το 1860, καθώς και η εταιρεία ΓΕΩΡΓΑΝΤΑΣ, Φ., 1864 Α.Ε.Β.Ε., με δραστηριότητες σήμερα στο χώρο της εμπορίας καλλυντικών και συναφών ειδών. Με βάση τον πρόσφατο κύκλο εργασιών, σε αυτήν την ομάδα ξεχωρίζουν η γνωστή εταιρεία ποτών ΜΕΤΑΞΑ, Σ. & Η. & Α., Α.Β.Ε. (ίδρυση 1888) και η ΧΡΥΣΑΦΙΔΗΣ, Μ. Γ., Α.Ε. (αρχική ίδρυση 1882) που εμπορεύεται ναυτιλιακά και βιομηχανικά εφόδια.

Στον τομέα των (μη χρηματοπιστωτικών) υπηρεσιών περιλαμβάνονται τόσο δημόσιοι οργανισμοί όσο και ιδιωτικές επιχειρήσεις με ετερόκλητη δραστηριότητα. Αρχαιότερη είναι η εταιρεία 5Ε Α.Ε. (ίδρυση 1846) που αρχικά είχε εξορυκτική και μεταποιητική δραστηριότητα, καθώς και η ΚΕΡΑΜΕΙΑ ΑΛΛΑΤΙΝΗ - ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε. (ιδρύθηκε το 1858 αρχικά ως κεραμοποιείο), των οποίων οι δραστηριότητες έχουν διαφοροποιηθεί ριζικά με την πάροδο του χρόνου, ενώ στην παρούσα φάση δραστηριοποιούνται κυρίως στην εκμετάλλευση ακινήτων. Σε αυτήν την ομάδα βάσει κύκλου εργασιών ξεχωρίζει ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε.

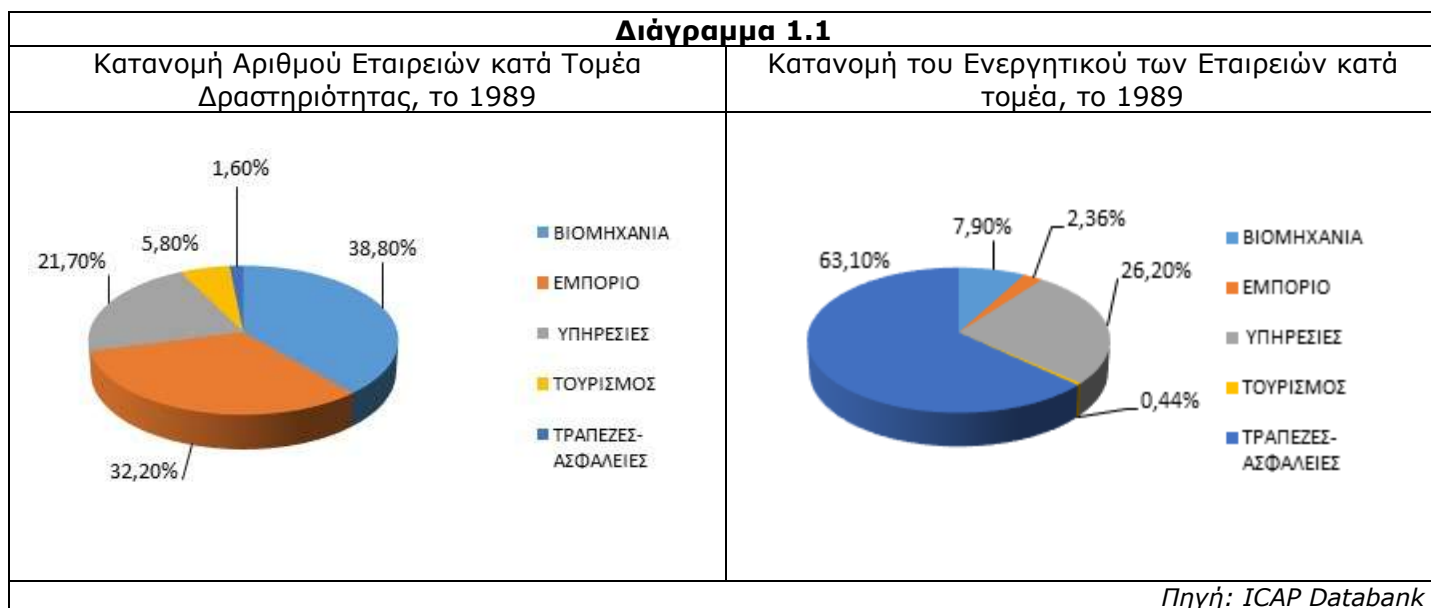
2. Οι Μακροβιότερες Εταιρείες, η Διάρθρωση και τα Μεγέθη τους κατά το 1989.

Όσον αφορά την οικονομική ανάλυση, με στόχο να καταγραφεί η εξέλιξη αυτών των εταιρειών διαχρονικά λαμβάνοντας υπόψη τα βασικά οικονομικά μεγέθη, υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί σχετικά με τη διαθεσιμότητα των αντίστοιχων δεδομένων. Προκειμένου να υπάρχει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη καταγραφή (σε ηλεκτρονική μορφή) ισολογισμών και οικονομικών δεδομένων των επιχειρήσεων που αποτελούν αντικείμενο της έκδοσης, ως έτος βάσης (αφετηρία) της οικονομικής σύγκρισης επιλέχθηκε το έτος **1989**, επομένως η περίοδος σύγκρισης καλύπτει μία πλήρη 25πενταετία (1989-2013).

Λαμβάνοντας υπόψη τα οικονομικά στοιχεία του έτους βάσης¹, από το διαθέσιμο δείγμα των μακροβιότερων εταιρειών ένα ποσοστό 38,8% ανήκε στη βιομηχανία, ενώ το 32,2% αφορούσε εμπορικές εταιρείες. Επίσης, ένα ποσοστό 21,7% αντιστοιχεί σε επιχειρήσεις του τομέα υπηρεσιών γενικά (εκτός τραπεζών-ασφαλειών), το 5,8% στον τουριστικό τομέα και, τέλος, μόλις το 1,6% του

¹ Για το 1989 υπήρχαν διαθέσιμοι **880** ισολογισμοί από το σύνολο των μακροβιότερων εταιρειών που επιβιώνουν μέχρι σήμερα.

πλήθους των εταιρειών ανήκε στον χρηματοπιστωτικό τομέα (6 τράπεζες και 8 ασφάλειες).

Εντελώς διαφορετική εικόνα (σε σχέση με την κατανομή του πλήθους των εταιρειών) προκύπτει, εάν εξετασθεί η κατανομή των συνολικών κεφαλαίων των μακροβιότερων εταιρειών. Όπως προκύπτει από τα διαθέσιμα στοιχεία για το 1989, το **63,1%** του ενεργητικού των εταιρειών αφορούσαν το χρηματοπιστωτικό τομέα (η συντριπτική τους πλειοψηφία αφορά τις τράπεζες). Επίσης, το **26,2%** του ενεργητικού του δείγματος αντιστοιχούσε στον τομέα των υπηρεσιών γενικά (πλην τραπεζών-ασφαλειών). Το ενεργητικό των εταιρειών του τομέα της βιομηχανίας και του εμπορίου κάλυψε μόνο το **7,9% και το 2,4%** αντίστοιχα των συνολικών κεφαλαίων, ενώ αμελητέο ήταν το μερίδιο του τουρισμού.

Το 1989 η μεγαλύτερη, βάσει ενεργητικού, εταιρεία από το διαθέσιμο δείγμα των μακροβιότερων εταιρειών ήταν η **Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.**, η οποία (μόνη της) κάλυπτε το 51,5% των συνολικών κεφαλαίων των εταιριών. Ακολουθούν στη δεύτερη και τρίτη θέση η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) Α.Ε και η ALPHA BANK Α.Ε.

Στον τομέα των υπηρεσιών, στις τρεις κορυφαίες θέσεις βάσει ενεργητικού ήταν η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) Α.Ε, ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος Α.Ε. και ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε. Μεγαλύτερη εταιρεία στον τομέα της βιομηχανίας το 1989 ήταν η ΗΡΑΚΛΗΣ Ανων. Γεν. Εταιρεία Τσιμέντων Α.Ε., ακολουθούμενη από την ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΚΗ Α.Ε. και

την TITAN Α.Ε. Τσιμέντων. Στον τομέα του εμπορίου οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις ήταν η Θεοχαράκης, Νικ. Ι., Α.Ε. και η Μόμπιλ Όιλ Ελλάς Α.Ε. και στον Τουρισμό Η Ιονική Ξενοδοχειακή Επιχειρήσεις Α.Ε.

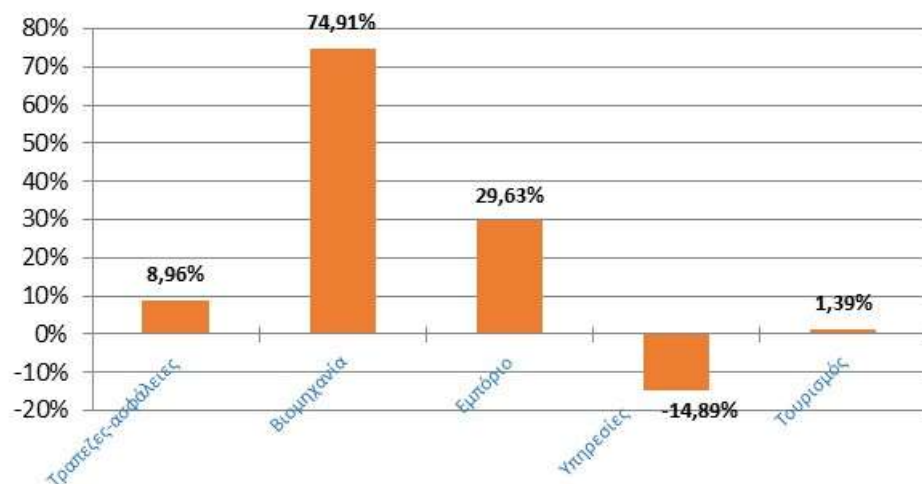
Από το διαθέσιμο δείγμα των μακροβιότερων εταιρειών κατά το 1989, προκύπτει ότι ο **βαθμός παγιοποίησης** του ενεργητικού για το σύνολο των εταιρειών ανέρχονταν σε **24,8%**, με το συνολικό δείκτη να διαμορφώνεται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, δεδομένου ότι επηρεάζεται από το χαμηλό βαθμό παγιοποίησης του ενεργητικού του χρηματοπιστωτικού τομέα (2,2%). Στις υπηρεσίες ο αντίστοιχος δείκτης ήταν ο υψηλότερος, ανερχόμενος σε **74,7%**, δεδομένου ότι σε αυτόν τον τομέα περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας (π.χ. ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΟΣΕ, ΕΥΔΑΠ), στις οποίες η αξία των καθαρών παγίων είναι ιδιαίτερα υψηλή. Στον τομέα της βιομηχανίας και του εμπορίου ο βαθμός παγιοποίησης του ενεργητικού διαμορφώθηκε σε 38% και 22,5% αντίστοιχα.

Ενδιαφέρον παράγοντας είναι και εκείνος που σχετίζεται με τη δανειακή επιβάρυνση των εταιρειών κατά το 1989, δηλαδή την αναλογία των υποχρεώσεων προς τα συνολικά κεφάλαια. Όσον αφορά το σύνολο των εταιρειών, ανεξαρτήτως τομέα, ο **γενικός δείκτης δανειακής επιβάρυνσης** διαμορφώνεται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα, συγκεκριμένα σε **84,6%**, εξ αιτίας της έντονης παρουσίας των τραπεζών. Πράγματι, η δανειακή επιβάρυνση των επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα ήταν 97,4%, δεδομένου ότι η κύρια πηγή χρηματοδότησης των τραπεζών είναι οι καταθέσεις πελατών.

Στις υπηρεσίες (πλην τραπεζών-ασφαλειών) ο δείκτης ανήλθε σε 62,9% και ήταν ελαφρά χαμηλότερος από τον αντίστοιχο του εμπορίου (63,4%), ενώ τέλος στον τομέα της βιομηχανίας η αναλογία υποχρεώσεων προς τα συνολικά κεφάλαια ήταν 62,6%.

Η συμμετοχή των επί μέρους τομέων δραστηριότητας στο συνολικό καθαρό αποτέλεσμα των εταιρειών του δείγματος ποικίλει. Κατ' αρχήν πρέπει να επισημανθεί ότι στον τομέα των υπηρεσιών προκύπτει αρνητικό αποτέλεσμα, ενώ οι λοιποί τομείς ήταν κερδοφόροι του 1989. Την υψηλότερη συμμετοχή στα συνολικά κέρδη των μακροβιότερων εταιρειών το έτος αναφοράς είχε ο τομέας της βιομηχανίας, ο οποίος κάλυψε σχεδόν τα τρία τέταρτα του συνολικού καθαρού αποτελέσματος. Το μερίδιο του εμπορίου προσέγγισε τα τρία δέκατα του εν λόγω μεγέθους ενώ αξιόλογη συμμετοχή είχαν και οι τράπεζες-ασφάλειες.

Διάγραμμα 2. Συμμετοχή (%) των τομέων Οικονομικής Δραστηριότητας στο τελικό καθαρό αποτέλεσμα των εταιρειών - 1989

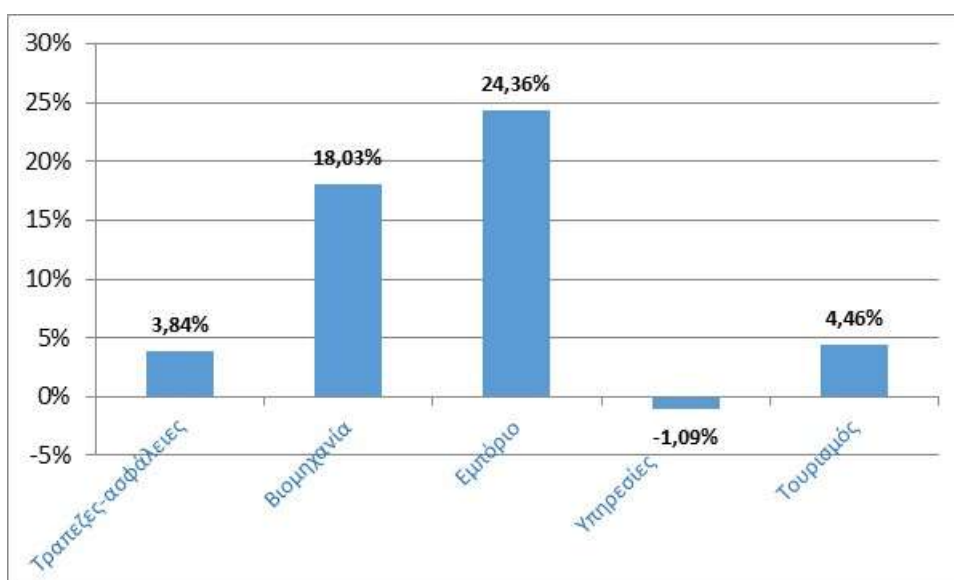

Πηγή: ICAP Databank

Κορυφαία επιχείρηση με βάση την κερδοφορία αναδείχθηκε το 1989 ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. (ΟΤΕ) Ακολούθησαν η ALPHA BANK Α.Ε., και οι εταιρείες TITAN Α.Ε. ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ, ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΝΩΝ. ΓΕΝ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ, ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ Α.Β.Ε. ΣΙΓΑΡΕΤΤΩΝ, των οποίων τα κέρδη προ φόρου κυμάνθηκαν σε αρκετά χαμηλότερα επίπεδα.

Όσον αφορά την αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων των μακροβιότερων εταιρειών, ο δείκτης που προκύπτει από το σύνολο των εταιρειών διαμορφώθηκε σε **4,6%**.

Διάγραμμα 3. Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων ανά Τομέα Οικονομικής Δραστηριότητας - 1989

Πηγή: ICAP Databank

Από τους επί μέρους τομείς, τον υψηλότερο δείκτη το 1989 κατέγραψε το εμπόριο και εν συνεχεία η βιομηχανία. Σε αρκετά χαμηλότερα επίπεδα κυμάνθηκαν οι δείκτες στον τουρισμό και στον χρηματοπιστωτικό τομέα, ενώ αρνητικό δείκτη εμφάνισαν οι υπηρεσίες.

3. Η Εξέλιξη των Μακροβιότερων Εταιρειών κατά την περίοδο 1989 - 2013.

Όσον αφορά στις συγκρίσεις - μεταβολές βασικών οικονομικών μεγεθών διαχρονικά, υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί σχετικά με τη διαθεσιμότητα των αντίστοιχων δεδομένων. Οι παράγοντες αυτοί οδήγησαν αναγκαστικά στην επιλογή όσων εταιρειών (από τις 1.396 μακροβιότερες) δημοσίευσαν ισολογισμό για τη χρήση του 2013, παράλληλα δε υπήρχαν και διαθέσιμοι ισολογισμοί τους για τα έτη 2008 και 1989, ώστε να είναι αντικειμενικές οι συγκρίσεις, βάσει σταθερού δείγματος. Με βάση αυτές τις παραδοχές, το δείγμα των (μακροβιότερων) εταιρειών που χρησιμοποιήθηκε για την συγκριτική ανάλυση περιλαμβάνει τελικά **663** εταιρείες του μη χρηματοπιστωτικού τομέα (βιομηχανία, εμπόριο, υπηρεσίες, τουρισμός), καθώς και **14** επιχειρήσεις του τομέα των

τραπεζών-ασφαλειών². Επίσης, για να είναι πλήρως συγκρίσιμα τα οικονομικά μεγέθη των παλαιότερων ετών με αυτά της τελευταίας χρήσης, έγινε μετατροπή των μεγεθών ώστε να είναι εκφρασμένα σε **σταθερές τιμές 2013**.

Αξιολογώντας τα οικονομικά στοιχεία των μακροβιότερων εταιρειών, φαίνεται ότι Επιβίωση και Μεγέθυνση συμβάδισαν στα 25 χρόνια που μεσολάβησαν ανάμεσα στο 1989 και στο 2013. Οι **663** εταιρείες του μη χρηματοπιστωτικού τομέα (εκτός τραπεζών και ασφαλειών) που κατάφεραν να επιβιώσουν, πέτυχαν ικανοποιητική αύξηση των κεφαλαίων τους. Ο μέσος πραγματικός ρυθμός αύξησης του **ενεργητικού** τους ήταν περίπου **2,5%** ετησίως. Σε απόλυτα μεγέθη (εκφρασμένα σε ευρώ και σε σταθερές τιμές του 2013), το συνολικό ενεργητικό από **€32,2 δισ. το 1989** ανήλθε σε **€57,9 δισ. το 2013**.

Εξετάζοντας τους επιμέρους εταιρικούς τομείς του δείγματος των 663 εταιρειών διαπιστώνεται ότι στον τομέα του τουρισμού το ενεργητικό αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 5,1% το διάστημα 1989-2013, ενώ χαμηλότερα ποσοστά πέτυχαν η βιομηχανία (3,1%), το εμπόριο (2,6%) και οι υπηρεσίες (2,2%).

Ωστόσο, μεταξύ όλων των τομέων, φαίνεται ότι ο τομέας των **ασφαλειών** παρουσίασε τον ταχύτερο ρυθμό αύξησης κεφαλαίων, καθώς ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του ενεργητικού των οκτώ μακροβιότερων εταιρειών ανήλθε σε **8,9%** την 25ετία 1989-2013. Ακολουθεί ο **τραπεζικός** τομέας με αντίστοιχο μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης **7,3%**.

Βεβαίως θα πρέπει να τονισθεί, ότι η ανάπτυξη των εταιρειών ήταν πραγματικά εντυπωσιακή την περίοδο 1989-2008 (προ της οικονομικής κρίσης), καθώς ο **μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης** του συνολικού ενεργητικού των 663 εταιρειών (εκτός τραπεζών και ασφαλειών) το συγκεκριμένο διάστημα διαμορφώθηκε στο **4%**, τα δε συνολικά κεφάλαια ανήλθαν στο ποσό των €68,2 δισ. το 2008. Ωστόσο, την **τελευταία πενταετία** εν μέσω συνεχούς και εντεινόμενης ύφεσης, ο ρυθμός μεταβολής αυτών ήταν **αρνητικός (-3,2%)**.

Εξετάζοντας το ενεργητικό σαν απόλυτο μέγεθος (σε ευρώ - σταθερές τιμές του 2013), παρατηρείται αύξηση των κεφαλαίων σε ποσοστό άνω του 100% την περίοδο 1989-2008, ενώ την επόμενη πενταετία κατεγράφη μείωση κατά 15% περίπου.

Την περίοδο της κρίσης (2008-2013) ο τομέας του **εμπορίου** κατέγραψε μείωση των συνολικών του κεφαλαίων με μέσο ρυθμό 8,7% ετησίως και ακολούθησαν ο τομέας των υπηρεσιών με αντίστοιχη μείωση 2,9% και αυτός της βιομηχανίας με - 2,6%. Χαμηλότερο ρυθμό μείωσης εμφάνισε ο τομέας του τουρισμού (-1,5%).

² Στην παρούσα μελέτη δεν περιλαμβάνεται η Τράπεζα της Ελλάδος (ίδρυση 1917), λόγω του ειδικού ρόλου της ως κεντρικής τράπεζας, που τη διαφοροποιεί ριζικά σε σχέση με τις επιχειρήσεις του εταιρικού τομέα.

Αντιθέτως, στο χρηματοπιστωτικό τομέα οι μεν ασφάλειες κατέγραψαν αύξηση των κεφαλαίων τους με ετήσιο ρυθμό 3,0%, ενώ στις τράπεζες σημειώθηκε οριακά θετικός ρυθμός μεταβολής (+0,4%) την τελευταία πενταετία.

Πίνακας 2.
Η εξέλιξη των μακροβιότερων εταιρειών τα τελευταία 25 χρόνια, βάσει Ενεργητικού.

Συνολικό Ενεργητικό (€ εκατ. σε σταθερές τιμές 2013)				
Τομέας	Εταιρείες	2013	2008	1989
Βιομηχανία	272	12.607	14.441	6.092
Εμπόριο	210	3.288	5.199	1.772
Υπηρεσίες	143	41.036	47.496	24.072
Τουρισμός	38	1.024	1.107	308
Σύνολο (χωρίς χρημα/κό τομέα)	663	57.955	68.243	32.244
Τράπεζες	6	315.485	309.545	57.687
Ασφάλειες	8	6.618	5.743	849
Γενικό Σύνολο	677	380.058	383.531	90.780

Πηγή: ICAP Databank

Η ανάπτυξη που πέτυχαν συνολικά οι εταιρείες που επιβίωσαν, συνοδεύεται και από αύξηση του μεγέθους των. Σε απόλυτα μεγέθη, το μέσο ενεργητικό ανά επιχείρηση στο μη χρηματοπιστωτικό τομέα διαμορφώθηκε σε €87,4 εκατ. το 2013, από €48,6 εκατ. το 1989 (2008: €102,9 εκατ.). Από την άλλη πλευρά, στον τομέα των τραπεζών – ασφαλειών το μέσο μέγεθος των εταιρειών παρουσιάζει εντυπωσιακή αύξηση το ίδιο διάστημα.

Πίνακας 3.
Η εξέλιξη του μέσου μεγέθους των μακροβιότερων εταιρειών
τα τελευταία 25 χρόνια

Μέσο ενεργητικό ανά επιχείρηση (€ εκατ. σε σταθερές τιμές 2013)				
Τομέας	Εταιρείες	2013	2008	1989
Βιομηχανία	272	46,35	53,09	22,40
Εμπόριο	210	15,66	24,76	8,44
Υπηρεσίες	143	286,97	332,14	168,34
Τουρισμός	38	26,95	29,13	8,11
Σύνολο (χωρίς χρημα/κό τομέα)	663	87,41	102,93	48,63
Τράπεζες	6	52.580,83	51.590,83	9.614,50
Ασφάλειες	8	827,25	717,88	106,13
Γενικό Σύνολο	677	561,39	566,52	134,09
<i>Πηγή: ICAP Databank</i>				

Η ανάπτυξη των κεφαλαίων των εταιρειών που επιβίωσαν ήταν ικανοποιητική αλλά όχι ισόρροπη. Οι ρυθμοί μεγέθυνσης των κεφαλαίων διέφεραν ανάλογα με τον τομέα δραστηριότητας.

Ο τομέας στον οποίο υπήρξε μεγαλύτερη συρρίκνωση του μεριδίου του επί του ενεργητικού ήταν των υπηρεσιών, από 26,5% το 1989 σε 10,8% το 2013. Ακολουθεί η βιομηχανία, από 6,7% το 1989 σε 3,3% το 2013. Οι μειώσεις αυτές δε σημαίνουν ότι το απόλυτο μέγεθος των κεφαλαίων στους τομείς αυτούς μειώθηκε. Αντίθετα, υπήρξε σημαντική αύξηση των κεφαλαίων και στις υπηρεσίες και στη βιομηχανία, αλλά ο ρυθμός ανόδου του ενεργητικού του τραπεζικού τομέα ήταν πολύ πιο έντονος.

Αναφορικά με τα **ίδια κεφάλαια** των 663 επιχειρήσεων (πλην τραπεζών και ασφαλειών) που επιβίωσαν μέχρι σήμερα, παρατηρείται αύξηση αυτών κατά **66,1%** την 25-ετία 1989-2013. Σε απόλυτα μεγέθη το ύψος αυτών διαμορφώθηκε σε €20,3 δισ. το 2013 από €12,2 δισ. το 1989. Βεβαίως, η αύξηση των ιδίων κεφαλαίων ήταν σαφώς πιο εντυπωσιακή το διάστημα προ της οικονομικής κρίσης (+121,1% φτάνοντας τα €27 δισ.), ενώ την τελευταία πενταετία καταγράφεται **πτώση** των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων κατά **24,9%**.

Ανάλογη πορεία κατά τη διάρκεια της 25-ετίας εμφάνισαν τα **συνολικά ίδια κεφάλαια** των εταιρειών της βιομηχανίας, του εμπορίου και των υπηρεσιών. Εξαίρεση αποτελεί ο τομέας του τουρισμού, ο οποίος εμφανίζει μικρή αύξηση (+4,8%) των ιδίων κεφαλαίων και την πενταετία της ύφεσης (2008-2013).

Αναφορικά με την ποσοστιαία **σύνθεση** των ιδίων κεφαλαίων ανά εταιρικό τομέα, αξιοσημείωτη είναι η συμμετοχή του τομέα των υπηρεσιών καθώς το ποσοστό συμμετοχής του στα συνολικά ίδια κεφάλαια διαμορφώθηκε σε 66,2% το 2013, παρουσιάζοντας ωστόσο μείωση σε σχέση με το 1989 (72,6%).

Κατακόρυφη αύξηση παρουσίασαν τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών, από €1,4 δισ. το 1989 σε €26,6 δισ. το 2013. Σημαντικότερη ήταν και η διεύρυνση των ιδίων κεφαλαίων των ασφαλιστικών εταιρειών, από €149 εκατ. το 1989 σε 858 εκατ. το 2013.

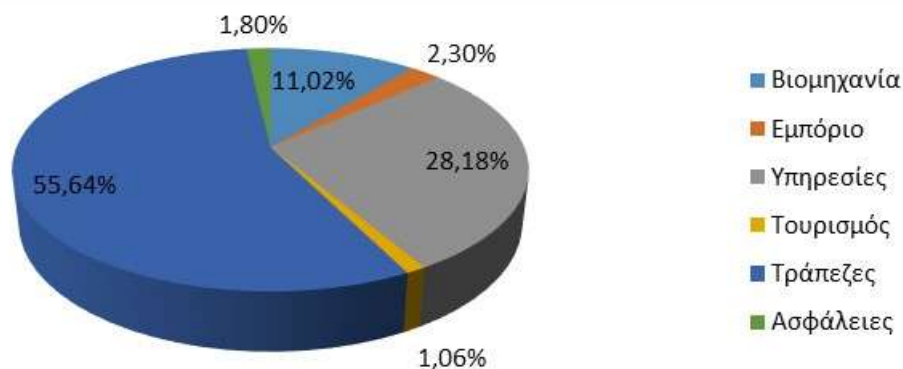
Πίνακας 4.
Η εξέλιξη των μακροβιότερων εταιρειών τα τελευταία 25 χρόνια, βάσει Ιδίων Κεφαλαίων.

Συνολικά Ίδια κεφάλαια (€ εκατ. σε σταθερές τιμές 2013)				
Τομέας	Εταιρείες	2013	2008	1989
Βιομηχανία	272	5.263	6.282	2.531
Εμπόριο	210	1.098	1.631	629
Υπηρεσίες	143	13.453	18.648	8.883
Τουρισμός	38	504	481	189
Σύνολο (χωρίς χρημα/κό τομέα)	663	20.318	27.042	12.232
Τράπεζες	6	26.561	16.200	1.384
Ασφάλειες	8	858	350	149
Γενικό Σύνολο	677	47.737	43.592	13.765

Πηγή: ICAP, Databank

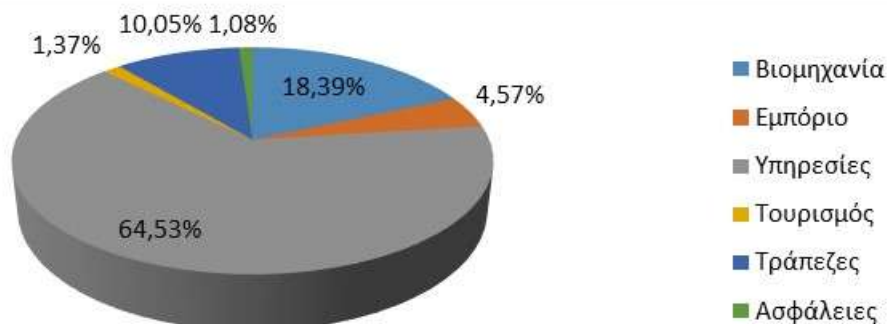
Στο σύνολο των ιδίων κεφαλαίων όλων των εταιρειών (συμπεριλαμβανομένου και του χρηματοπιστωτικού τομέα), οι τράπεζες έχουν τη μερίδα του λέοντος καθώς καλύπτουν πάνω από το ήμισυ αυτών. Αξιοσημείωτη είναι η διεύρυνση του μεριδίου τους κατά τη διάρκεια της 25-ετίας, από 10,0% το 1989 σε 55,6% το 2013.

Διάγραμμα 4. Σύνθεση Ιδίων Κεφαλαίων ανά τομέα (2013)

Πηγή: ICAP, Databank

Διάγραμμα 5. Σύνθεση Ιδίων Κεφαλαίων ανά τομέα (1989)

Πηγή: ICAP, Databank

Στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα, τα μέσα ίδια κεφάλαια ανά επιχείρηση την περίοδο πριν την οικονομική κρίση υπερδιπλασιάστηκαν, καθώς διαμορφώθηκαν στο ποσό των €40,8 εκατ. το 2008 από €18,5 εκατ. το 1989. Αντίθετα, την επόμενη πενταετία (2008-2013) το συγκεκριμένο μέγεθος μειώθηκε (κατά 24,9%) φτάνοντας τα €30,7 εκατ. το 2013.

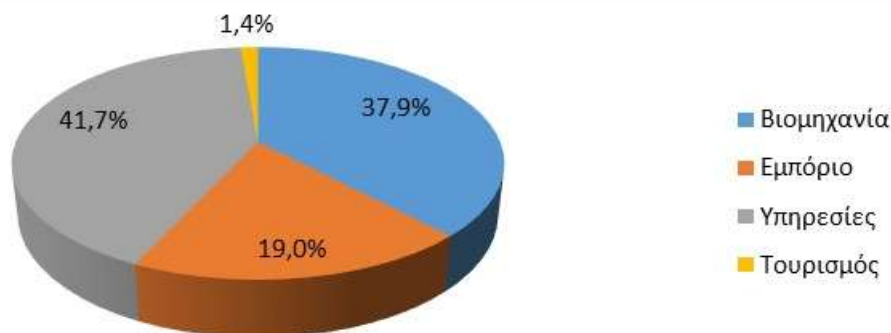
Σχετικά με τα **αποτελέσματα χρήσεως**, διαπιστώνεται αύξηση των συνολικών **πωλήσεων** των 663 επιχειρήσεων (πλην τραπεζών – ασφαλειών) μόνο κατά 10,1% την 25-ετία 1989-2013. Ωστόσο, ο ρυθμός μεταβολής την περίοδο προ της κρίσης ήταν σαφώς εντυπωσιακός, καθώς καταγράφηκε αύξηση κατά 59,1%, ενώ την τελευταία πενταετία υπήρξε σημαντική μείωση των πωλήσεων, κατά 30,8%.

Αναλυτικότερα κατά τομέα, τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση πωλήσεων την περίοδο προ της κρίσης (1989-2008) παρουσίασε ο τομέας του τουρισμού (166%) και ακολούθησαν κατά σειρά οι τομείς του εμπορίου (79,2%), των υπηρεσιών (59,9%) και της βιομηχανίας (45,7%). Τα επόμενα έτη της ύφεσης (2008-2013), ο τομέας που επηρεάστηκε ιδιαίτερα ήταν αυτός του εμπορίου, καθώς οι εμπορικές εταιρείες του δείγματος κατέγραψαν μείωση πωλήσεων κατά 43,8% και ακολούθησαν οι τουριστικές επιχειρήσεις οι οποίες εμφάνισαν μείωση 30,1%, οι βιομηχανικές επιχειρήσεις με μείωση 28,4% και, τέλος, οι εταιρείες των υπηρεσιών με πτώση 25,1%.

Εντυπωσιακή ήταν η αύξηση των εσόδων των ασφαλιστικών εταιρειών, τα οποία υπερ-τριπλασιάστηκαν το διάστημα 1989-2013.

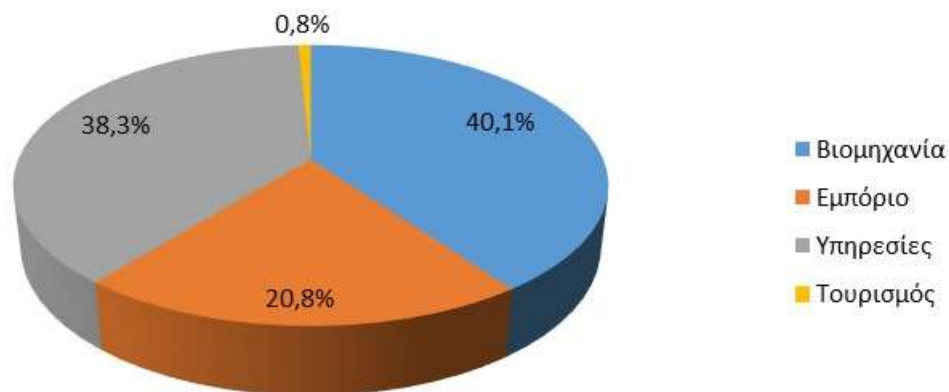
Εξετάζοντας την κατανομή των συνολικών πωλήσεων των 663 μακροβιότερων εταιρειών(πλην τραπεζών – ασφαλειών), διαπιστώνεται ότι ο τομέας των **υπηρεσιών** και η **βιομηχανία** καλύπτουν συνολικά το 75% - 80% των πωλήσεων κατά το εξεταζόμενο διάστημα. Η συμμετοχή των υπόλοιπων τομέων είναι σαφώς χαμηλότερη. Επίσης διαχρονικά δεν μεταβλήθηκε σημαντικά η κατανομή των πωλήσεων ανά τομέα.

Διάγραμμα 6. Κατανομή πωλήσεων ανά τομέα (2013)

Πηγή: ICAP, Databank

Διάγραμμα 7. Κατανομή πωλήσεων ανά τομέα (1989)

Πηγή: ICAP, Databank

Το τελικό **καθαρό αποτέλεσμα** για το σύνολο των επιχειρήσεων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα ήταν αρνητικό το 2013, ενώ τα προηγούμενα έτη αναφοράς (1989 και 2008) ήταν θετικό. Ειδικότερα, τα καθαρά κέρδη από €557 εκατ. το 1989 αυξήθηκαν σε €679 εκατ. το 2008, ενώ το 2013 υπήρξε ανατροπή με διαμόρφωση ζημιογόνου συνολικού αποτελέσματος, οι δε **συνολικές ζημιές** ξεπέρασαν το ποσό του €1,1 δισ. ευρώ.

Αντίθετα, θετικό ήταν το καθαρό αποτέλεσμα των οκτώ ασφαλιστικών εταιρειών το 2013, σημαντικά αυξημένο σε σχέση με το 2008, ενώ το 1989 το τελικό αποτέλεσμα των συγκεκριμένων εταιρειών ήταν ζημιογόνο.

Ο τραπεζικός τομέας είναι κερδοφόρος την τελευταία 25ετία συνολικά και μάλιστα τα καθαρά κέρδη παρουσίασαν δραστική αύξηση, καθώς ανήλθαν στο ποσό των €1,3 δισ. το 2013,

Πίνακας 5.
Η εξέλιξη των Αποτελεσμάτων των Μακροβιότερων Εταιρειών
Συνολικό Καθαρό Αποτέλεσμα (€ εκατ., σε σταθερές τιμές 2013)

Τομέας	Εταιρείες	2013	2008	1989
Βιομηχανία	272	-59	872	509
Εμπόριο	210	-39	193	148
Υπηρεσίες	143	-1.024	-414	-109
Τουρισμός	38	2	28	9
Σύνολο (χωρίς χρημα/κό τομέα)	663	-1.120	679	557
Τράπεζες	6	1.321	1.453	99
Ασφάλειες	8	185	0,09	-41
Γενικό Σύνολο	677	386	2.132	615

Πηγή: ICAP, Databank

Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητο να επισημανθεί ότι, η αλματώδης αύξηση των μεγεθών του τραπεζικού τομέα που περιγράφηκε παραπάνω, δεν είναι αποτέλεσμα μόνον της ανάπτυξης των εργασιών, αλλά προέρχεται και από τη συγκεντροποίηση του κλάδου, με τις απορροφήσεις/συγχωνεύσεις μεγάλων τραπεζών του παρελθόντος από όσες επιβίωσαν, τόσο σε προηγούμενα έτη όσο και πρόσφατα με στόχο την αναχρηματοδότησή τους. Για να δοθεί μία πιο ξεκάθαρη εικόνα της αναπτυξιακής πορείας των τραπεζών, έγινε μία πρόσθετη επεξεργασία των οικονομικών τους στοιχείων, με την προσθήκη (στο σταθερό δείγμα των 6 τραπεζών) κατά τη χρήση του έτους βάσης (1989), των οικονομικών στοιχείων άλλων 6 τραπεζών που τότε λειτουργούσαν αυτόνομα και πλέον έχουν απορροφηθεί από τις υπάρχουσες. Υπό αυτό το πρίσμα, η μεταβολή βασικών μεγεθών (σε σταθερές τιμές 2013) στον τραπεζικό τομέα, διαμορφώθηκε την περίοδο 2013-1989, ως εξής:

- Ενεργητικό:227,1%
- Ίδια Κεφάλαια:715,7%
- Τελικό Καθαρό Αποτέλεσμα:290,9%

Ακόμη και σε αυτήν την περίπτωση, η ανάπτυξη στο χώρο των τραπεζών την τελευταία 25ετία είναι εντυπωσιακή.

4. Οι Μακροβιότερες Εταιρείες, η Διάρθρωση και τα Μεγέθη τους κατά το 2013.

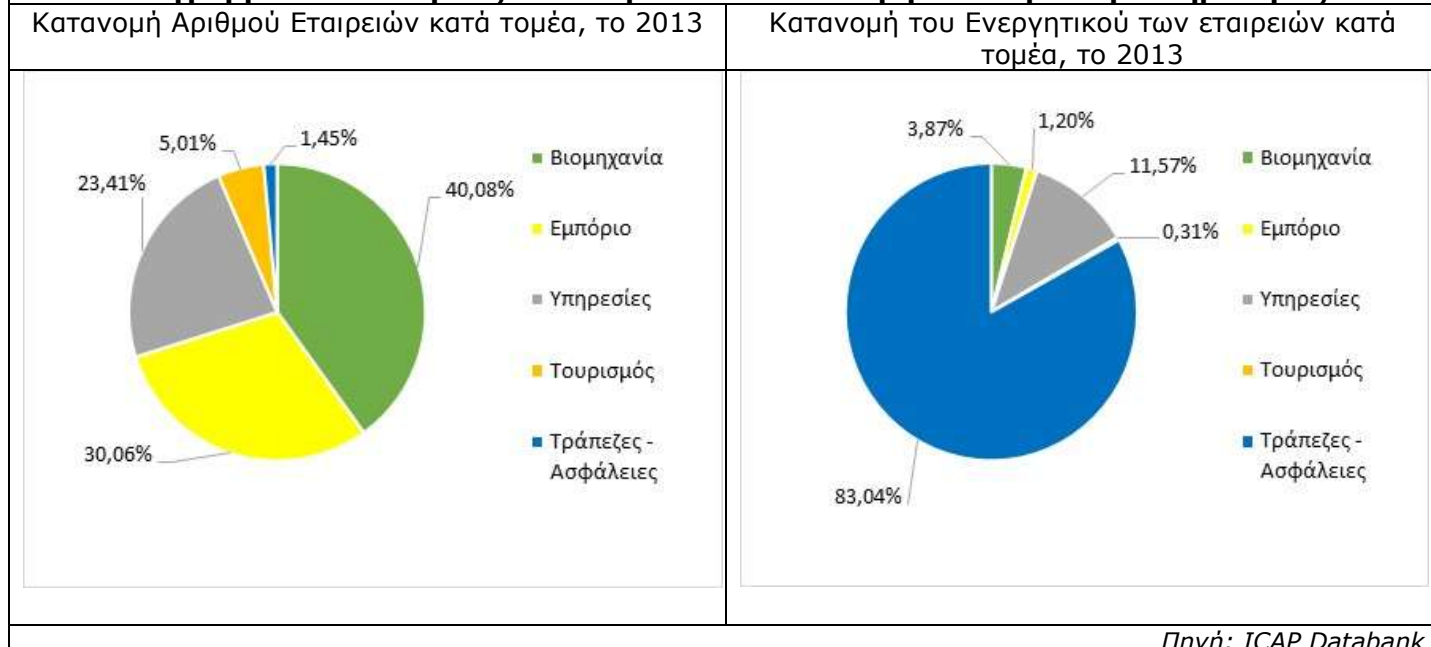
Όσον αφορά την αποτύπωση της παρούσας κατάστασης στην οποία βρίσκονται οι επιχειρήσεις που επιβίωσαν μέχρι σήμερα, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις εταιρείες με διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία του τελευταίου έτους³, ένα ποσοστό **40,1%** ανήκε στη **βιομηχανία**, ενώ το 30% αφορούσε εμπορικές εταιρείες. Επίσης, ένα ποσοστό 23,4% αντιστοιχεί σε επιχειρήσεις του τομέα υπηρεσιών γενικά (εκτός τραπεζών-ασφαλειών), το 5% στον τουριστικό τομέα και, τέλος, μόλις το 1,5% του πλήθους των εταιρειών ανήκε στον χρηματοπιστωτικό τομέα (6 τράπεζες και 9 ασφάλειες).

Από τη διαχρονική σύγκριση που περιγράφηκε προηγουμένως, προέκυψε ότι ο ρυθμός μεγέθυνσης (κατά την περίοδο 1989 – 2013) των κεφαλαίων των εταιρειών που επιβίωσαν, παρουσιάζει μεγάλες διαφορές αναλόγως του τομέα οικονομικής δραστηριότητας, με συνέπεια η κατανομή του πλήθους των εταιρειών και των αντίστοιχων συνολικών κεφαλαίων (ανά τομέα) να διαφέρει ριζικά.

Η πολύ έντονη ανάπτυξη του ενεργητικού των τραπεζών την περίοδο 1989-2013 αφενός και η πρόσφατη συγκεντροποίηση που συντελέσθηκε πρόσφατα στο χώρο των τραπεζών, είχε σαν συνέπεια να αυξηθεί σχεδόν κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες το μερίδιο των επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα, ανερχόμενο πλέον σε **83%** το 2013. Επιβεβαιώνεται επομένως ότι πάνω από τα οκτώ δέκατα των κεφαλαίων των εταιρειών που επιβίωσαν από το 1964 μέχρι σήμερα ανήκουν στο χρηματοπιστωτικό τομέα.

³ Για το 2013 υπήρχαν διαθέσιμοι 1.038 ισολογισμοί εταιρειών από το σύνολο των μακροβιότερων που επιβιώνουν μέχρι σήμερα.

Διάγραμμα 8. Οι Εταιρείες που Επιβίωσαν – Κατανομή ανά Τομέα Δραστηριότητας

Περαιτέρω, το **11,6%** του ενεργητικού του δείγματος αντιστοιχούσε στον τομέα των υπηρεσιών γενικά (πλην τραπεζών-ασφαλειών). Το ενεργητικό των εταιρειών του τομέα της βιομηχανίας και του εμπορίου κάλυψε μόνο το **3,9%** και το **1,2%** αντίστοιχα των συνολικών κεφαλαίων, ενώ αμελητέο ήταν και πάλι το μερίδιο του τουρισμού.

Το 2013 βάσει ενεργητικού, η πρώτη τετράδα από το διαθέσιμο δείγμα των μακροβιότερων εταιρειών συγκροτείται αποκλειστικά από τράπεζες, ενώ στις επόμενες τρεις θέσεις βρίσκονται μεγάλες επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας (ΔΕΗ, ΟΣΕ, ΟΤΕ). Κορυφαία εταιρεία βάσει ενεργητικού το 2013 αναδείχθηκε η **ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.**, ακολουθούμενη από την ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε., την EUROBANK ERGASIAS, ΤΡΑΠΕΖΑ, Α.Ε. και την ALPHA BANK Α.Ε. Οι 4 αυτές εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα καλύπτουν από κοινού το **79,6%** των συνολικών κεφαλαίων όλων των εταιρειών που επιβίωσαν.

Στον τομέα των υπηρεσιών, οι τρεις κορυφαίες εταιρείες βάσει ενεργητικού το 2013 παρέμειναν οι ίδιες όπως και το 1989, με μία μόνο μικρή εναλλαγή στη μεταξύ τους κατάταξη. Πρώτη εταιρεία ήταν η **Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) Α.Ε.**, ακολουθούμενη από τον Οργανισμό Σιδηροδρόμων Ελλάδος (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε. και τον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος Α.Ε.

Μεγαλύτερη εταιρεία στον τομέα της βιομηχανίας το 2013 ήταν η **TITAN A.E. Τσιμέντων**, ακολουθούμενη από τη ΜΕΤΚΑ Μεταλλικά Κατασκευαί Ελλάδος Α.Ε. και τα Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα Α.Β.Ε.Ε.

Στον τομέα του εμπορίου κορυφαίες βάσει ενεργητικού το 2013 ήταν οι επιχειρήσεις **Σκλαβενίτης, Ι. & Σ., Α.Ε.Ε.**, Ελληνικά Καύσιμα Α.Ε.Ε., και Σφακιανάκης Α.Ε.Β.Ε.

Στον Τουρισμό στην κορυφή της κατάταξης βρίσκεται η **AUTOHELLAS (HERTZ) Α.Τ.Ε.Ε.** και ακολουθούν η Ιονική Ξενοδοχειακή Επιχειρήσεις Α.Ε. και η Λάμψα Α.Ε. Ελληνικών Ξενοδοχείων.

Από τη σύγκριση των 10 μεγαλύτερων μακροβιότερων εταιρειών, βάσει ενεργητικού, το 1989 και το 2013, προκύπτει ότι επτά εξ αυτών συμμετέχουν στην κορυφαία δεκάδα και στις δύο κατατάξεις (ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε., ALPHA BANK, EUROBANK ERGASIAS, ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΟΣΕ).

Πίνακας 6.
Οι 10 Μεγαλύτερες Εταιρείες που Επιβίωσαν
Κατάταξη με βάση το Ενεργητικό: 1989 και 2013
(€ εκατ., σταθερές τιμές 2013)

2013		1989	
Εταιρεία	Ενεργητικό	Εταιρεία	Ενεργητικό
ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΤΡΑΠΕΖΑ, Α.Ε.	85.777,8	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	47.786,4
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	84.197,0	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.	13.442,8
EUROBANK ERGASIAS, ΤΡΑΠΕΖΑ, Α.Ε.	70.669,0	ALPHA BANK Α.Ε.	6.594,7
ALPHA BANK Α.Ε.	68.103,0	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	5.333,8
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.	14.773,8	ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	2.196,6
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε.	12.923,0	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε.	2.070,3
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	6.327,3	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ Α.Ε.	1.630,0
ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	4.060,3	ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΝΩΝ. ΓΕΝ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ	578,7
ΕΘΝΙΚΗ, Η, Α.Ε.Ε.Γ.Α.	3.383,6	EUROBANK ERGASIAS, ΤΡΑΠΕΖΑ, Α.Ε.	516,2
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	2.677,8	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ (ΕΛΤΑ) Α.Ε.	469,7

Πηγή: ICAP Databank

Ο **βαθμός παγιοποίησης** του ενεργητικού **για το σύνολο των εταιρειών** παρουσιάζει εντυπωσιακή συρρίκνωση και διαμορφώθηκε σε **13,2%** το 2013, σημειώθηκε δηλαδή απώλεια σχεδόν **12** ποσοστιαίων μονάδων σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη (24,8%) προ 25ετίας. Για την εξέλιξη αυτή του συνολικού δείκτη καταλυτική ήταν η επίδραση του πολύ χαμηλού βαθμού παγιοποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα (0,95%).

Στις υπηρεσίες ο αντίστοιχος δείκτης ήταν ο υψηλότερος, ανερχόμενος σε **84,2%**, δεδομένου ότι και πάλι στον τομέα περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας (π.χ. ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΟΣΕ, ΕΥΔΑΠ, κλπ.), στις οποίες η αξία των καθαρών παγίων είναι ιδιαίτερα υψηλή, ενώ υψηλός ήταν και ο βαθμός παγιοποίησης στον τομέα του τουρισμού (83,2%). Στον τομέα της βιομηχανίας υπήρξε μεγάλη βελτίωση με την πάροδο του χρόνου, εφόσον ο βαθμός παγιοποίησης του ενεργητικού διευρύνθηκε σε 51,5% (έναντι αντίστοιχου 38% το 1989). Στο εμπόριο ο δείκτης ανήλθε σε 37,5% το 2013 σημειώνοντας άνοδο.

Όσον αφορά στις πηγές χρηματοδότησης των εταιρειών που επιβίωσαν, παρατηρείται αύξηση (σχεδόν κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες) της δανειακής επιβάρυνσης (αναλογία των υποχρεώσεων προς τα συνολικά κεφάλαια), μεταξύ 1989 και 2013. Ο **γενικός δείκτης δανειακής επιβάρυνσης** διαμορφώνεται και πάλι σε υψηλά επίπεδα, συγκεκριμένα σε **86,8%**, εξ αιτίας της έντονης και διευρυμένης παρουσίας των τραπεζών.

Πράγματι, η δανειακή επιβάρυνση των επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα ήταν 91,5%, με το δείκτη να σημειώνει μικρή μόνο υποχώρηση σε σχέση με το 1989.

Στις υπηρεσίες (πλην τραπεζών-ασφαλειών) ο δείκτης ανήλθε σε 64,1%, υπολειπόμενος από τον αντίστοιχο του εμπορίου (68,5%). Στον τομέα της βιομηχανίας η αναλογία υποχρεώσεων προς τα συνολικά κεφάλαια διαμορφώθηκε σε 63,3%, ενώ τέλος στον τουρισμό η δανειακή επιβάρυνση ανήλθε σε 53,1%.

Στο επίπεδο της **κερδοφορίας** η κατάσταση παρουσιάζει πλήρη **ανατροπή το 2013**, εφόσον η ελληνική οικονομία συνέχισε να λειτουργεί υπό καθεστώς βαθιάς ύφεσης για πέμπτο έτος, γεγονός που είχε δραματικές επιπτώσεις στην οικονομία συνολικά αλλά και στις ελληνικές επιχειρήσεις. Από την επεξεργασία των οικονομικών αποτελεσμάτων των εταιρειών που επιβίωσαν, προκύπτει κατ' αρχήν ότι ο μοναδικός κερδοφόρος τομέας οικονομικής δραστηριότητας το 2013 ήταν ο χρηματοπιστωτικός,⁴ ενώ όλοι οι άλλοι τομείς κατέγραψαν αρνητικό τελικό αποτέλεσμα, με πλέον ζημιολόγο εκείνον των υπηρεσιών (πλην τραπεζών-

⁴ Επισημαίνεται βέβαια ότι τα προηγούμενα δύο έτη ακόμη και ο κλάδος των τραπεζών είχε καταγράψει βαριές απώλειες από τις συνέπειες της κρίσης και τις διαδικασίες που αποφασίσθηκαν για τη δημοσιονομική εξυγίανση (πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων - PSI).

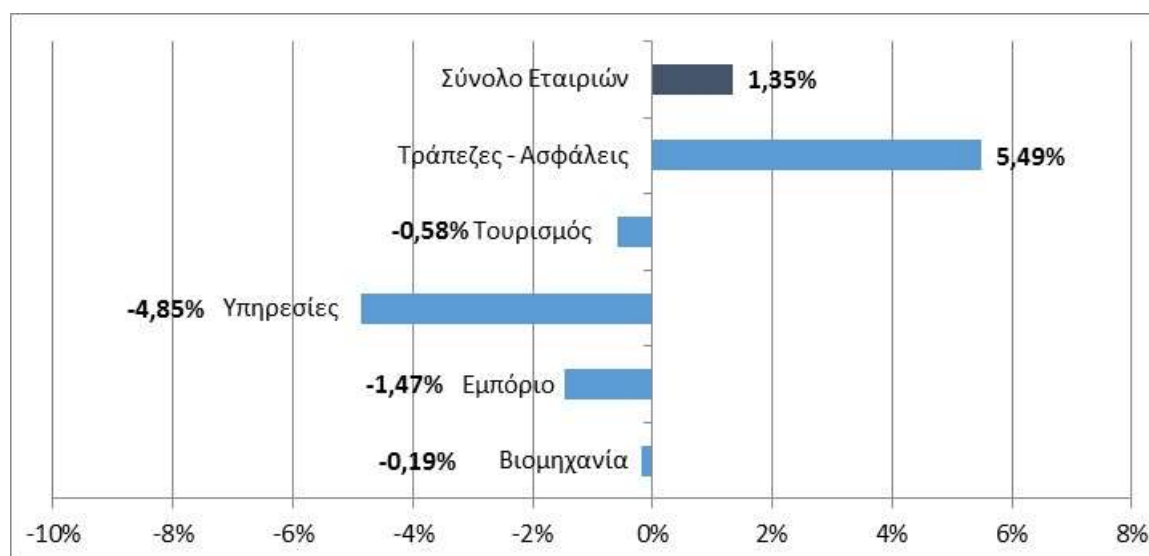
ασφαλειών). Το τελικό καθαρό αποτέλεσμα που προκύπτει από όλους τους διαθέσιμους ισολογισμούς της τελευταίας χρήσης των εταιρειών που επιβίωσαν, διαμορφώθηκε σε €689,2 εκατ. το 2013, το οποίο οφείλεται αποκλειστικά στην κερδοφορία του χρηματοπιστωτικού φορέα.

Κορυφαία επιχείρηση με βάση την κερδοφορία (προ φόρου κέρδη) αναδείχθηκε (το 2013) η ALPHA BANK Α.Ε. Ακολούθησαν η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. και (σε αρκετά χαμηλότερα επίπεδα) η εταιρεία Ο.Π.Α.Π. Α.Ε., η εταιρεία S&B Βιομηχανικά Ορυκτά Α.Ε. και η ΕΘΝΙΚΗ Α.Ε.Ε.Γ.Α.

Όσον αφορά την **αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων** των μακροβιότερων εταιρειών, ο δείκτης που προκύπτει από το σύνολο των εταιρειών συρρικνώθηκε το τελευταίο έτος σε (μόλις) **1,35%** (έναντι αντίστοιχου δείκτη 4,6% το 1989).

Οι δείκτες των επί μέρους τομέων φαίνονται στο επόμενο διάγραμμα.

**Διάγραμμα 9. Οι Εταιρείες που Επιβίωσαν –
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων ανά Τομέα - 2013**

Πηγή: ICAP Databank

Από τη σύγκριση των 10 περισσότερο κερδοφόρων (μακροβιότερων) εταιρειών, το 1989 και το 2013, προκύπτει πολύ μεγάλη διαφοροποίηση, εφόσον **μόνο δύο εταιρείες** βρίσκονται στην κορυφαία δεκάδα και στις δύο κατατάξεις (ALPHA BANK Α.Ε. και ΚΑΡΕΛΙΑ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Α.Ε.).

Πίνακας 7.
Οι 10 πιο Κερδοφόρες Εταιρείες που Επιβίωσαν: 1989 και 2013
(Έκατ., σταθερές τιμές 2013)

2013		1989	
Εταιρεία	Καθαρά Κέρδη	Εταιρεία	Καθαρά Κέρδη
ALPHA BANK A.E.	2.175,5	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	313,7
ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΤΡΑΠΕΖΑ, Α.Ε.	1.762,9	ALPHA BANK A.E.	81,1
Ο.Π.Α.Π. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ Α.Ε.	190,7	ΤΙΤΑΝ Α.Ε. ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ	54,8
S&B ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΟΡΥΚΤΑ Α.Ε.	112,0	ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΝΩΝ. ΓΕΝ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ	40,2
ΕΘΝΙΚΗ, Η, Α.Ε.Ε.Γ.Α.	111,5	ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ Α.Β.Ε. ΣΙΓΑΡΕΤΤΩΝ	32,4
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ Α.Ε.	61,3	ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	26,1
ΚΑΡΕΛΙΑ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Α.Ε.	60,6	ΚΑΡΕΛΙΑ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Α.Ε.	25,8
ΜΕΤΚΑ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΙ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	42,7	ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΙΑ Α.Ε.	25,4
ΣΑΡΑΝΤΗΣ, ΓΡ., Α.Β.Ε.Ε.	37,3	VIVARTIA ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ Α.Ε.	23,2
ΑΧΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	27,9	ΒΙΑΝΕΞ Α.Ε.	22,4

Πηγή: ICAP Databank

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι πολλές από τις μακροβιότερες επιχειρήσεις είχαν εντυπωσιακές επιδόσεις, είναι άξιες συγχαρητηρίων και πρέπει να αποτελέσουν το πρότυπο και για τις λοιπές επιχειρήσεις της χώρας είτε τις υφιστάμενες, είτε τις νεοεισερχόμενες. Οι επιχειρήσεις αυτές όχι μόνο άντεξαν στην οικονομική κρίση αλλά έβαλαν γερές βάσεις και υποθήκες για την μετά κρίση εποχή. Είναι αυτές που συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην οικονομία, τις θέσεις εργασίας, τη δημιουργικότητα, και το όραμα του ελληνικού επιχειρείν.

Στις παρούσες συνθήκες, όπου η δημοσιονομική εξυγίανση προχωρά, είναι θέμα ύψιστης προτεραιότητας το να ενισχυθεί χωρίς ενδοιασμούς η πορεία προς την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Σε αυτήν την προοπτική, οι επιχειρήσεις που κατόρθωσαν να επιβιώσουν σε τόσο δύσκολες συνθήκες, καλούνται να εντείνουν τις προσπάθειές τους, προχωρώντας αταλάντευτα στην αναπτυξιακή τους πορεία.

Ο Νικήτας Κωνσταντέλλος, Διευθύνων Σύμβουλος του Ομίλου ICAP, δήλωσε: «Αξιολογώντας τα οικονομικά στοιχεία των μακροβιότερων εταιρειών, φαίνεται ότι η επιβίωση των επιχειρήσεων συνοδεύεται και από τη μεγέθυνση τους στα 25 χρόνια που μεσολάβησαν κατά την περίοδο 1989-2013. Ο μέσος ρυθμός αύξησης του **ενεργητικού** των εταιρειών στο μη χρηματοπιστωτικό τομέα ήταν **2,5%** ετησίως, ενώ πολύ εντονότερος ήταν για τις τράπεζες και τις ασφάλειες (7,3% και 8,9% αντίστοιχα). ΜΕ βάση τα στοιχεία του 2013 αναδεικνύεται ξεκάθαρα ότι πάνω από τα οκτώ δέκατα των κεφαλαίων των εταιρειών που επιβίωσαν ανήκουν στο χρηματοπιστωτικό τομέα.

Στο σύνολο των **ιδίων κεφαλαίων** όλων των εταιρειών (συμπεριλαμβανομένου και του χρηματοπιστωτικού τομέα), οι τράπεζες έχουν τη μερίδα του λέοντος καθώς καλύπτουν πάνω από το ήμισυ αυτών. Αξιοσημείωτη είναι η διεύρυνση του μεριδίου τους κατά τη διάρκεια της 25-ετίας, από 10,5% το 1989 σε 55,6% το 2013.

Σχετικά με τα **αποτελέσματα χρήσεως** των εταιρειών του μη χρηματοπιστωτικού τομέα, η ανάπτυξη των εταιρειών ήταν πραγματικά εντυπωσιακή την περίοδο 1989-2008 (προ της οικονομικής κρίσης). Πράγματι, η αύξηση των συνολικών **πωλήσεων** των επιχειρήσεων αυτών διαμορφώνεται σε 10,1% για ολόκληρη την 25-ετία 1989-2013. Ωστόσο, ο ρυθμός μεταβολής την περίοδο προ της κρίσης ήταν σαφώς εντυπωσιακός, καθώς καταγράφηκε αύξηση κατά 59,1%, ενώ την τελευταία πενταετία υπήρξε σημαντική μείωση των πωλήσεων, κατά 30,8%.

Ο **τραπεζικός τομέας** είναι κερδοφόρος την τελευταία 25ετία συνολικά και μάλιστα τα καθαρά κέρδη παρουσίασαν δραστική αύξηση σε σχέση με το 1989.»

Η ICAP Group – με 1.300 εργαζομένους- είναι ο μεγαλύτερος Όμιλος παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις στην Ελλάδα, με ισχυρή παρουσία στην Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Κύπρο. Μετά την εξαγορά της από το SEEF Fund της Global Finance, παρέχει μεγάλο εύρος υπηρεσιών και προϊόντων που ομαδοποιούνται σε 4 κατηγορίες: Credit Risk Services, Marketing Solutions, Management Consulting και People & Employment Solutions.

Περισσότερες πληροφορίες:

Γραφείο Τύπου ICAP Group

Φρατζέσκα Σιδερί,

Τηλ. 210 7200 495 / 210 7200 000 / 6936 735143

fsideri@icap.gr / pr@icap.gr